

Ткач Андрій Володимирович,
прокурор Печерської окружної
прокуратури міста Києва, кандидат
юридичних наук, доцент

**ЗУПИНЕННЯ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ
У ЗВ'ЯЗКУ З МОБІЛІЗАЦІЄЮ ОБВИНУВАЧЕНОГО:
АКТУАЛЬНА СУДОВА ПРАКТИКА ТА ПРОБЛЕМИ
ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ**

Одним із дієвих заходів, які вжито законодавцем на початку широкомасштабного вторгнення рф з метою унормування судового розгляду, стало запровадження змін до ст. 335 КПК України, за змістом яких «у разі якщо обвинувачений був призваний для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, суд зупиняє судове провадження стосовно такого обвинуваченого до його звільнення з військової служби і продовжує судове провадження стосовно інших обвинувачених, якщо воно здійснюється щодо декількох осіб» [1]. Положення зазначеної статті КПК фактично надали легальну можливість обвинуваченим бути призваними за мобілізацією до Збройних Сил України та відстрочити питання притягнення до кримінальної відповідальності на певний період.

Проте в практичному аспекті відразу постала низка проблемних питань, які потребують вирішення. По-перше: зупинення судового провадження у зв'язку із призовом обвинуваченого за мобілізацією не є тотожним зупиненню у зв'язку із розшуком і фактично ця норма ст. 335 КПК України є «заохочувальною» та не зупиняє перебіг строків притягнення до кримінальної відповідальності на відміну від розшуку. Тому факт проходження військової служби підлягає ретельній перевірці, з метою виключення зловживань з боку обвинувачених. По-друге, законодавець не уточнив, а яким чином вирішувати питання зупинення згідно зі ст. 335 КПК України, якщо обвинувачений підписав строковий контракт щодо проходження військової служби, а у відповідній статті йдеться лише про зупинення у зв'язку із призовом за мобілізацією? Вказану обставину планувалось унормувати законопроектом № 1378 “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо

правового регулювання письмового провадження та вчинення окремих процесуальних дій”, проте на даний час цей проєкт закону є не ухваленим [2].

По-третє, проблемним залишається питання порядку дій прокурора, якщо обвинувачений, призваний за мобілізацією, перебував в цей час під дією запобіжного заходу, не пов’язаного з триманням під вартою, проте зобов’язуючого його для прикладу цілодобово перебувати за місцем фактичного проживання в межах застосованого домашнього арешту. Чи повинен прокурор у такому випадку наполягати на розшуку обвинуваченого, чи все ж таки послуговуватись відповідними положеннями ст. 335 КПК України щодо зупинення у зв’язку із призовом за мобілізацією обвинуваченого?

Очевидна необхідність реагування стороною обвинувачення на порушення обов’язків шляхом звернення до суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу на більш суворий у такому випадку накладається на фактичну неможливість скасування наказу про мобілізацію, оскільки зворотній механізм доволі ускладнений. По-четверте, в ст. 335 КПК України не конкретизовано на кого покладається обов’язок здійснення контролю за перебуванням на службі обвинуваченого та ініціювання відновлення судового розгляду у випадку його звільнення з військової служби? Видається доречним, що під час досудового розслідування періодично із відповідними запитам до Міністерства оборони України повинен звертатись слідчий або прокурор, у кримінальних провадженнях, які перебувають на розгляді в суді – відповідно прокурор і суд.

За загальним правилом суди переважно виходять із того, що мобілізація обвинуваченого є обов’язковою підставою для зупинення, але за наявності належного підтвердження проходження служби. Водночас судова практика поступово відходить від суто формального підходу та суди перевіряють: чи особа дійсно проходить службу; чи бере участь у бойових діях; чи існує реальна неможливість прибуття; чи не використовується механізм зупинення для затягування процесу.

Одним із прикладів скасування Верховним Судом ухвали суду апеляційної інстанції щодо зупинення судового розгляду у зв’язку із мобілізацією обвинуваченого є постанова від 10 лютого 2026 року у справі № 757/37804/17-к, де суд сформував ключові висновки у такій категорії кримінальних проваджень. А саме ВС, скасовуючи ухвалу Київського апеляційного суду про зупинення судового провадження та повертаючи провадження на новий

розгляд в суді апеляційної інстанції зазначив наступне: “системне тлумачення статті 335 КПК вказує на те, що зупинення судового провадження є винятковим заходом і для дотримання приписів статті 28 КПК (розумні строки) вимагає належної перевірки судом підстав для цього. Зокрема, таке зупинення є обов’язком суду лише за умови встановлення фактичної неможливості продовження судового розгляду без участі обвинуваченого, дійсної відсутності можливості його участі особисто або в режимі відеоконференції (дистанційне судове провадження). Сам факт проходження обвинуваченим військової служби не завжди свідчить про неможливість продовження апеляційного розгляду і не є прямою підставою для зупинення провадження.

Однак у цьому провадженні апеляційний суд, постановляючи ухвалу про зупинення апеляційного провадження, не обґрунтував наявності беззаперечних підстав, що без особистої участі обвинуваченого ОСОБА_10 розгляд його апеляційної скарги є неможливим. Зупиняючи провадження, суд має перевірити, чи є особиста присутність обвинуваченого беззаперечно необхідною саме для апеляційного розгляду, враховуючи, що розгляд у суді апеляційної інстанції може відбутися і за відсутності особи у випадках, передбачених ст. 405 КПК.

Крім того, зупинення апеляційного провадження без належної оцінки альтернатив та без дотримання балансу між правами потерпілих на ефективне здійснення правосуддя і правами засудженого може призвести до порушення принципу розумного строку, передбаченого ст. 28 КПК, а також стандартів Конвенції щодо ефективності та своєчасності провадження [3].

У іншій справі Верховний Суд висловився щодо недопустимості прийняття рішення про зупинення судового розгляду у зв’язку із мобілізацією захисника (справа № 127/2822/18): «положеннями статті 335 КПК передбачено зупинення судового провадження лише у випадках, коли для проходження військової служби під час мобілізації був призваний обвинувачений, однак це положення не поширюється на мобілізацію захисника. За таких обставин призначення захисника з Регіонального центру із надання безоплатної вторинної правової допомоги, яка брала безпосередню участь у судових засіданнях під час судового розгляду справи, відповідає вимогам закону» [4].

Отже, з урахуванням зазначених вище правових позицій Верховного Суду можемо зробити висновок, що для вказаної

категорії справ повинно бути притаманне не буквальне тлумачення ст. 335 КПК, а виключний характер підстав зупинення; пріоритет безперервності судового розгляду, недопустимість автоматичного зупинення через мобілізацію обвинуваченого без належної перевірки усіх обставин, необхідність забезпечення балансу між: правом на захист, розумними строками та ефективністю кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо правового регулювання письмового провадження та вчинення окремих процесуальних дій» від 16 квіт. 2025 р. № 3178. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56209>.

3. Постанова Верховного Суду від 10 лют. 2026 р. у справі № 757/37804/17-к URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134085625>.

4. Постанова Верховного Суду від 25 бер. 2025 р. у справі № 127/2822/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126259389>.

Треккє Артем Сергійович,

доцент кафедри кримінальної юстиції

навчально-наукового інституту права

та психології Національної академії

внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ РЕГУЛЬОВАНОЇ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ В СТРУКТУРІ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Бланкетні норми у праві є одним із найбільш складних і водночас затребуваних об'єктів наукового дослідження. Попри те що вони давно відомі, їх галузевий вимір подекуди лишається значною мірою нерозробленим зокрема на рівні самостійної концепції, як, наприклад, у криміналістиці. Це зумовлено низкою чинників серед яких міждисциплінарний характер самого явища, динаміка регуляторного середовища, в якому функціонують такі норми, та, певною мірою, навіть інерція доктрини, яка традиційно розглядала бланкетні норми переважно як проблему кримінального права й теорії держави і права, не заглиблюючись